Slåtterblomma

Fuktängens smycke

Svenska Botaniska Föreningen

Årets växt 2014

Slåtterblomma

Slåtterblommorna *Parnassia palustris* är höstens budbärare enligt Linné, som ansåg att de förkunnade att slåttertiden var inne. Även flera andra växter, som slåttergubbe *Arnica montana* och slåtterfibbla *Hypochoeris maculata*, har förknippats med den viktiga höskörden. Slåtterblomma har en utdragen blomningstid, från juni till september månad, beroende på var i landet man befinner sig.

Slåtterblomman är en flerårig växt som blir 10–30 cm hög. Vid dess bas finns en bladrosett med långskaftade, kala och hjärtlika blad. Stjälken har ett oskaftat blad och i stjälkens topp sitter en ensam blomma. De fem kronbladen är vita med genomskinliga nerver. Blomman mäter 1,5–3 cm i diameter.

Innanför kronbladen sitter fem sterila ståndare, så kallade staminodier med gulgröna körtlar. Deras uppgift är att locka till sig pollinatörer. I mitten av blomman sitter fem fertila ståndare och ett fruktämne med fyra märken. I varje blomma utvecklas ståndarna först. Efter att de släppt sitt pollen böjer de sig utåt. Först därefter är märket moget och redo att låta sig befruktas. Detta sinnrika arrangemang är till för att hindra självbefruktning.

Slåtterblomma hittas i en stor del av Sverige och är fortfarande vanlig i Norrland samt på Öland och Gotland. De naturliga växtplatserna för arten i södra Sverige är kalkkärr och friska slåtterängar. I norr växer den på myrar, fuktiga

strandängar och frisk till våt, måttligt hävdad betesmark.

Främst i de södra delarna av vårt land har slåtterblomman minskat kraftigt främst på grund av igenväxning, gödsling och dikning. Längre norrut har den klarat sig bättre och kan där kolonisera andra miljöer såsom vägkanter, diken och grustag.

Växten förekommer med två raser, en nordlig med 36 kromosomer och en sydlig med 18 kromosomer. Utseendemässigt skiljer de båda raserna sig inte åt.

Det latinska släktnamnet syftar på det grekiska berget Parnassos som ligger några kilometer utanför Delfi. Enligt grekisk mytologi var Parnassos helgat åt Apollon och de nio muserna. Artepitetet *palustris* syftar på att växten trivs på våta ställen (*palus* = kärr).

Inom folkmedicinen har slåtterblomman använts som ögonvatten. Saften från kronbladen ansågs välgörande för svaga ögon och kunde dessutom förhöja deras skönhet. Ett gammalt namn på växten är hjertblomma som syftar på de hjärtformade rosettbladen.

Ta det som en utmaning att försöka hitta slåtterblomman i dina hemtrakter. När du funnit den ska du falla på knä och noga studera kronbladen som är ett konstverk i sig. De genomskinliga nerverna låter dig ana markens grönska som skiner igenom dem på ett raffinerat sätt.

Rapportera dina fynd av slåtterblomma!

Svenska Botaniska Föreningen har utsett slåtterblomman till Årets växt 2014. Du kan öka vår kunskap om slåtterblomman genom att rapportera in dina fynd på Artportalen (www.artportalen.se).

Vill du hjälpa till med att mer regelbundet övervaka sällsynta och hotade arter? Du behövs! Ta kontakt med ansvarig för Floraväktarna eller din regionala botaniska förening. Kontaktuppgifter finner du på Svenska Botaniska Föreningens hemsida (svenskbotanik.se). På hemsidan kan du även anmäla att du vill bli medlem i SBF. Du stödjer vårt arbete med att skydda hotade arter och kan delta i våra resor och exkursioner. Dessutom får du de båda innehållsrika tidningarna Svensk Botanisk Tidskrift och Vilda Växter.

Svenska Botaniska Föreningen är en ideell rikstäckande förening för alla som är intresserade av botanik.

Vi ger ut två tidskrifter, Svensk Botanisk Tidskrift och Vilda Växter, och ordnar olika aktiviteter inom botanikens område. Vi anordnar årliga botanikdagar i något svenskt landskap, botaniska resor både inom och utanför Sverige, samt ”De vilda blommornas dag” tillsammans med övriga botaniska föreningar i Norden.

Vi svarar även på frågor om botanik och agerar för att skydda vilda växter genom Floraväktarna och genom att agera i olika naturskyddsärenden.

Läs mer om föreningen och vad vi gör på vår webbplats (**svenskbotanik.se**).

SVENSKA BOTANISKA FÖRENINGEN

Att bli medlem i SBF är ett bra sätt att stödja vårt arbete med hotade arter och miljöer. Anmäl dig på svenskbotanik.se

© Svenska Botaniska Föreningen 2014
Text: Ulla-Britt Andersson.
Foto: Thomas Gunnarsson.